

ÁLTALÁNOS GAZDASÁGFÖLDRAJZI ALAPFOGALMAK

Az állam feladatai a piacgazdaságban (4):

- szabályozza a gazdaság működését (a gazdaság tisztaságának védelme)
- biztosítja az alapvető közszolgáltatásokat (pl. egészségügyi ellátás, honvédelem, a közrend fenntartása, közoktatás, közművek működtetése, közösségi közlekedés stb.)
- a természeti katasztrófák elleni védekezést szervezi
- szociális hálót működtet a rászorulókat támogatására

Deficit = költségvetési hiány

GDP = egy adott országban az egy év alatt előállított, végső felhasználásra kerülő termékek és szolgáltatások összértéke.

HDI = (Human Development Index) Emberi Fejlettségi Index. A különböző országok fejlettségének összehasonlítására szolgáló mutató. A HDI három mutatót von egybe: a születéskor várható élettartamot, az írástudást, iskolázottságot valamint az életszínvonalat. (A HDI alapján 2018-ban Magyarország a 45. helyen áll az országok rangsorában.)

A nemzetgazdaságok integrációjának szintjei (7):

- kedvezményes kereskedelmi övezet
- szabadkereskedelmi övezet
- vámunió
- közös piac
- gazdasági unió
- pénzügyi unió
- politikai unió

.....

A gazdaság szerkezete = megmutatja, hogy a gazdaság egyes ágazatai (szektorai) milyen mértékben járulnak hozzá a GDP-hez.

A gazdaság ágazatai:

- A/ primer szektor
szekunder szektor
tercier szektor
kvaterner szektor
- B/ mezőgazdaság
ipar
szolgáltatás

A mezőgazdaság részei (5):

- növénytermesztés
- állattenyésztés
- erdőgazdálkodás
- vadgazdálkodás
- halászat

Kvaterner szektor:

- ✓ az információ feldolgozása és tárolása
- ✓ kutatás és fejlesztés
- ✓ innováció

A szolgáltatások = a gazdaság egyik ágazata. A szolgáltatás nem hoz létre új anyagi javakat, termékeket, hanem a társadalom tagjainak igényeit igyekszik kielégíteni (pl. eladó, tanár, postáskisasszony, fodrász stb.)

A szolgáltatások 3 csoportja:

- gazdasági (pl. kereskedelem, idegenforgalom, közlekedés)
- társadalmi (pl. egészségügy, oktatás)
- személyes (pl. fodrász, kozmetika, wellness)

Foglalkozási szerkezet = megmutatja, hogy az aktív keresők milyen arányban oszlanak meg a gazdaság ágazatai között.

Foglalkozási átrétegződés = a gazdaság valamely ágazatából egy másik ágazatba áramlanak a munkavállalók. Pl. a 19. században a mezőgazdaságból az iparba, a 20. század 2. felétől a mezőgazdaságból és az iparból a szolgáltatásba.

Posztindusztriális társadalom = ipar utáni társadalom = információs társadalom. A világgazdaságot már nem az ipari termelés, hanem az információ és a tudás határozza meg.

K + F = kutatás és fejlesztés

.....

Barter = cserekereskedelem

Kamat = a hitel ára

Infrastruktúra = egy adott intézmény vagy szolgáltatás működéséhez szükséges tárgyi eszközök összessége.

Infláció = tartós pénzromlás

Recesszió = gazdasági hanyatlás, visszaesés

.....

TNC = Transznacionális (multinacionális) vállalat. Olyan óriásvállalat, aminek a központja egy adott országban van, viszont a termelést sok egyéb országban végzi a leányvállalatain keresztül. A multik hálózata átlépi az országhatárokat, vagyis világméretben szervezik meg a tevékenységüket.

Világtermék = a TNC-k világméretű értékesítési hálózatán keresztül az egyes termékek a világ minden táján ismertekké, keresettekké válnak. Pl. Coca-Cola, Milka csoki, Adidas cipő stb.

Globalizáció = világméretűvé válás. Kezdetben helyi kezdeményezések elterjednek az egész világon, s az egész emberiség részeseivé válnak. Ez elsősorban az információnak, az árunak, a tőkének és a szolgáltatásoknak az államhatárokon történő akadálytalan átjárását jelenti.

Kvóta = valaminek egy bizonyos hányada, része. A gazdaságban mennyiségi korlátozás: az áru csak bizonyos mennyiségben áramolhat szabadon. A termék többi része már pl. vámköteles.

.....

A pénz fajtái: árupénz, készpénz, bankszámlapénz

ATM = bankautomata (Automated Teller Machine)

Valuta = valamely másik ország hivatalos fizetőeszköze, a tényleges külföldi készpénz (pl. USA: dollár, Izrael: sékel, Oroszország: rubel stb.)

Deviza = nemzetközi elszámolásra szolgáló fizetőeszköz (pl. utalvány, bankszámlapénzzel fizetés a prágai kocsmában stb.)

Konvertibilis valuta = ha korlátozás nélkül, stabil árfolyamon átváltható egy másik ország fizetőeszközére

Értékpapír = vagyonjogot vagy követelést igazoló okirat.

A fontosabb értékpapírok:

- kötvény
- állampapír (a kötvényt az állam adja ki)
- részvény

.....

Tőke = olyan sajátos érték, amely jól befektetve hasznot hoz a tulajdonosnak (pl. tudás, képesség, erőforrás, kapcsolat, pénz)

Működőtőke = a pénzt közvetlenül a termelésbe fektetik, majd abból származik a jövedelem

Pénztőke = a pénz pénzügyi tranzakciókon keresztül hoz profitot

Monetáris világgazdaság = pénz uralta világgazdaság. A működőtőke mellett egyre több jövedelem származik a pénztőkéből.

Tőzsde = a tökéletes piac, ahol a kereslet és kínálat elve alapján lehet eladni és vásárolni.

Értéktőzsde = különböző devizák és értékpapírok piaca

Árutőzsde = különböző termékek piaca (pl. gabona, érc, acél, kőolaj stb.)

Bróker = tőzsdei közvetítő ügynök

Dow Jones-index = a New York-i értéktőzsde indexe

BUX-index = a Budapesti Értéktőzsde indexe

IMF = Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund)

IBRD = Világbank (International Bank of Reconstruction and Development)

OECD = Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet